

Broj: 03-23.1-01-25/21
Sarajevo, 16.03.2021.god.

PRIMLJENO:	18-03-2021		
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Stranice
03/3	JG-18-657	21	

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
Zajednička komisija za ekonomske reforme i razvoj
N/r sekretara

Predmet: *Informacija o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj – decembar/prosinac 2020. godine u Bosni i Hercegovini, dostavlja se*

Poštovani,

Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (DEP) je pripremila Informaciju o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj - decembar/prosinac 2020. godine u Bosni i Hercegovini.

Navedeni materijal se dostavlja radi informiranja.

S poštovanjem,

DIREKTOR

Zoran Zeljko

U prilogu:
- kao u tekstu

INFORMACIJA
o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj – decembar/prosinac 2020. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	6
<i>Kretanje industrijske proizvodnje.....</i>	6
<i>Maloprodaja.....</i>	7
<i>Transport.....</i>	8
<i>Tržište rada.....</i>	8
2. Javne finansije.....	11
<i>Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini.....</i>	11
<i>Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda</i>	13
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	14
<i>Cijene.....</i>	14
<i>Monetarni sektor.....</i>	15
<i>Bankarski sektor.....</i>	17
<i>Berze u Bosni i Hercegovini.....</i>	18
4. Vanjski sektor.....	20
<i>Vanjskotrgovinska robna razmjena.....</i>	21
5. Strane direktne investicije.....	23

Uvod

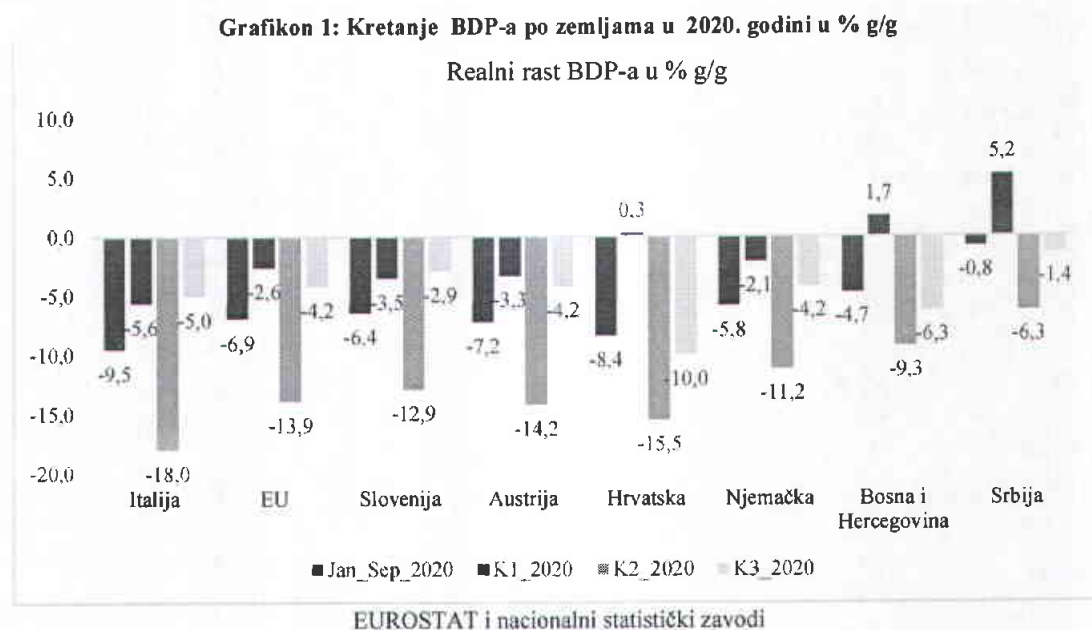
Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu Bosne i Hercegovine. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju Bosne i Hercegovine.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u Bosni i Hercegovini za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima Bosne i Hercegovine koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu Bosne i Hercegovine.

* * *

Dosadašnje analize ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini su potvrdile da eksterne dinamike, odnosno privredna kretanja u vanjskom okruženju (EU i region) predstavljaju veoma važnu strukturnu odrednicu za kretanje BDP-a u zemlji. U skladu s tim, širenje globalne pandemije virusa Covid 19 tokom 2020. godine praćeno uvođenjem takozvanog zaključavanja ekonomija „lockdown“ veoma negativno se odrazila na ekonomska kretanja u svijetu, regionu i u konačnici i u Bosni i Hercegovini. Tako je prema podacima EUROSTATATA za period januar-septembar 2020. godine u zemljama EU zabilježen pad BDP-a od oko 7% u odnosu na isti period prethodne godine.¹ Pregled kretanja BDP-a za period januar-septembar 2020. godini prikazan je na grafikonu ispod:

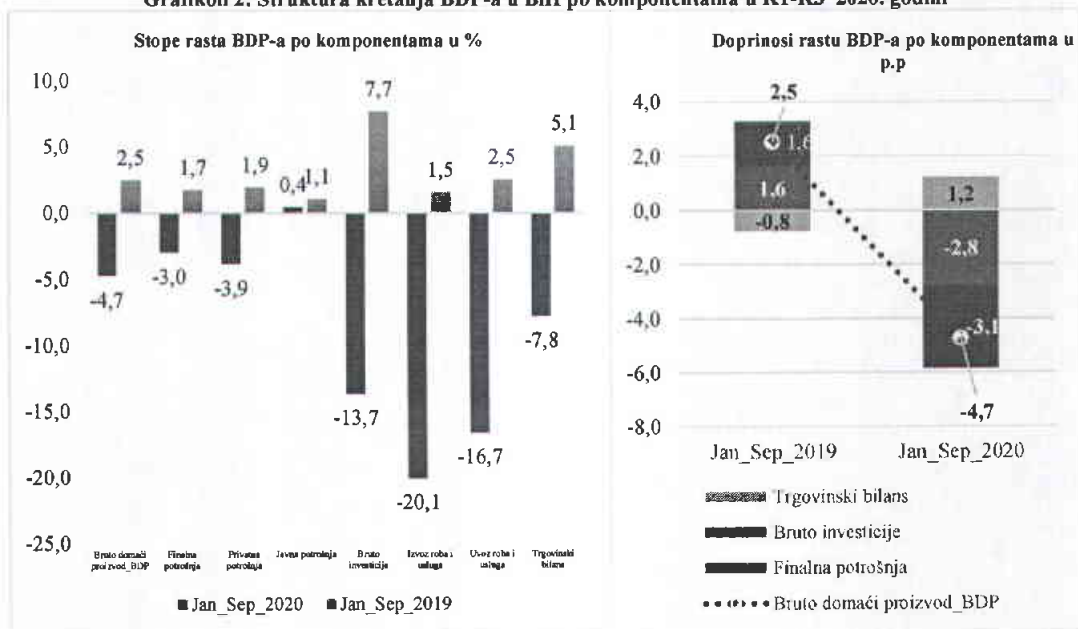
¹ EUROSTAT, „Preliminary flash estimates for third quarter of 2020“, 121/2020, 8.12.2020

Preliminarni podaci BHAS-a (statistika nacionalnih računa) za K3 2020. godine ukazuju na to da su se ova dešavanja u glavnim trgovinskim partnerima i uvođenje „lockdown-a“ izrazito negativno odrazila i na privredna kretanja u Bosni i Hercegovini. Naime, prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a Bosna i Hercegovina je u periodu januar-septembar 2020. godine zabilježila pad BDP-a od 4,7% u odnosu na isti period prethodne godine.² Posmatrano po kvartalima registrirane stope su iznosile K1 2020: 1,7%, K2 2020: -9,3% i u K3 2020: -6,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Međutim, vrijedi također istaći da se Bosna i Hercegovina u tom smislu apsolutno ne razlikuje od ostalih zemalja u ovom dijelu svijeta i ako se imaju u vidu razmjere ekonomske krize koja je zхватila cijeli svijet da su ovakva ekonomska kretanja bila očekivana. S druge strane, ako se posmatra struktura privrednih kretanja u 2020. godine može se konstatovati da je pad BDP-a u Bosni i Hercegovini posljedica istovremenog pada kako agregatne ponude tako i agregatne tražnje što je osnovno obilježje negativnog ekonomskog utjecaja globalne pandemije virusa Covid-19. Ako se ima u vidu da je Bosna i Hercegovina u vanjskotrgovinskom smislu gotovo u potpunosti orijentisana ka tržištima zemalja EU i regiona, ne iznenađuje činjenica da je ovaj segment privrede najžešće pogođen krizom koju je izazvala pandemija. Tako je pad privredne aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima rezultirao slabljenjem izvozne tražnje za bh. izvoznim proizvodima i smanjenjem ukupne vanjskotrgovinske razmjene za oko 1/5 u odnosu na isti period prethodne godine. Prema podacima BHAS-a, Bosna i Hercegovina je u prvih 9 mjeseci 2020. godine zabilježila pad ukupnog izvoza (robe+usluge) od oko 20 % u realnom smislu u odnosu na isti period prethodne godine, dok je pad uvoza iznosio oko 17%. Ova dešavanja u vanjskom sektoru odnosno slabljenje agregatne ponude kao i eskalacija globalne pandemije Covid-19 posljedično su imale negativan utjecaj na sve segmente domaćeg tržišta. Pad fizičkog obima industrijske proizvodnje, smanjenje zaposlenosti, slabiji priliv doznaka građana iz inostranstva, slabija kreditna aktivnost i pad prometa u maloprodaji ukazuju na slabljenje raspoloživog dohotka građana u Bosni i Hercegovini. Tako je prema podacima BHAS-a za period januar septembar 2020. godine usljed oslabljenog raspoloživog dohotka građana i manjoj sklonosti ka potrošnji došlo i do pada privatne (domaćinstva) potrošnje od oko 4% u realnom smislu. S druge strane, novonastale okolnosti usljed pandemije virusa Covid-19 zahtjevale su pojačan angažman institucija u Bosni i Hercegovini kroz povećanje izdataka za zaštitu javnog zdravstva i saniranje ekonomskih posljedica krize što je dovelo do povećanja javne potrošnje od oko 0,4%.³ Međutim ovo povećanje nije ni izbliza dovoljno da bi se iskompenzirali gubici nastali u okviru privatne potrošnje, tako da je pad finalne potrošnje u Bosni i Hercegovini u periodu januar-septembar 2020 godine iznosio 3% što je praktički značilo i pad BDP-a obzirom da finalna potrošnja ima zastupljenost sa oko 90% u strukturi BDP-a. Investicije u strukturi BDP-a imaju nešto niži nivo zastupljenosti od oko 18% što je prilično skromno za zemlju koja teži višem stadiju ekonomskog razvoja kakva je Bosna i Hercegovina. Novonastale okolnosti usljed izbivanja globalne pandemije virusa Covid-19 koje karakteriše neizvjesnost tržišta, peimistična očekivanja i limitirani izvori finansiranja rezultirali su smanjenjem bruto investicija od oko 14% u odnosu na isti period prethodne godine. Pregled strukture ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini za period januar septembar 2020. godine prikazan je na grafikonu ispod:

² Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci“, 06.01.2021. godine.

³ Vrijedi istaći da će pad javnih prihoda uz očekivano povećanje javnih rashoda usljed Covid 19 vrlo vjerovatno rezultirati budžetskim deficitom, te oslabiti fiskalnu poziciju Bosne i Hercegovine u 2020. godini.

Grafikon 2: Struktura kretanja BDP-a u BiH po komponentama u K1-K3 2020. godini

Izvor:BHAS

Kada su u pitanju ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovini u K4 2020. godine vrijedi istaći da u vrijeme pripreme ovog izvještaja statistički pokazatelji iz nacionalnih računa za navedeni period nisu bili raspoloživi za upotrebu. S toga se ova procjena o ekonomskim kretanjima u K4 2020. godine zasniva na trenutno raspoloživim kratkoročnim statističkim podacima. Prema trenutno raspoloživim podacima za K4 2020. godine (za razliku od prethodna 3 kvartala) došlo je do uvjetno rečeno stabilizacije ekonomskih prilika ili bolje rečeno zaustavljanja negativnih trendova u okviru pojedinih makroekonomskih pokazatelja barem kada je proizvodno-izvozni sektor u pitanju. Tako je prema podacima BHAS-a za decembar 2020. godine u Bosni i Hercegovini došlo do povećanja fizičkog industrijske proizvodnje od 2,8% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Posebno vrijedi istaći da je u decembru 2020. godine u okviru prerađivačke industrije zabilježen rast proizvodnje od 6% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Međutim, ova dešavanja neće bitnije promijeniti ukupnu sliku o kretanju fizičkog obima industrijske proizvodnje na nivou 2020. godine koju je obilježila pandemija virusa Covid 19 i pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od 6,2% u odnosu na prethodnu godinu. Ova blaga stabilizacija u okviru proizvođačkog sektora najviše se reflektovala na izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u K4 okviru kojeg ja nakon dugo vremena zabilježeno povećanje od skoro 4%, dok je rast izvoza u decembru iznosio 14,8%. Ova pozitivna dešavanja u K4 djelimično su spriječila i značajniji pad izvoza roba koji je na kraju 2020. godine iznosio 8,5%. S druge strane, usljed smanjenja domaće tražnje (potrošnja + investicije) pad uvoza roba u Bosni i Hercegovini u 2020. godini iznosio je 13,4 % u odnosu na isti period prethodne godine. Posljedica ovakvih kretanja izvoza i uvoza u 2020. godine bilo je i smanjenje varnjskotrgovinskog robnog deficita za oko 20% (1/5) u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, na osnovu trenutno raspoloživih kratkoročnih indikatora nije moguće zaključiti da li je u K4 2020. godine došlo do zaustavljanja negativnih trendova u okviru komponenti domaće tražnje kako što su potrošnja i investicije. Tako da su stabilizacija i poboljšanje ekonomskih prilika u Bosni i Hercegovini uvjetovani poboljšanjem ekonomskih prilika u glavnim trgovinskim partnerima i snažnijim oporavkom svih segmenta domaće privrede u budućnosti.

1. Realni sektor

Kretanje industrijske proizvodnje

Statistički podaci BHAS-a o kretanju fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2020. godini ukazuju na nastavak negativnog trenda iz prethodne godine koji je dodatno intenziviran usljed širenja globalne pandemije virusa Covid-19. Naime, prema preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-december 2020. godine Bosna i Hercegovina je zabilježila pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od 6,2% u odnosu na prethodnu godinu.⁴ Ako se industrijska proizvodnja u 2020 godini posmatra po sektorima vidljiv je pad proizvodnje u sva tri sektora, pri čemu je izvozno orijentisana prerađivačka industrija najžeće pogođena negativnim utjecajima globalne pandemije virusa Covid 19 i zabilježila je pad proizvodnje od 7,6% u odnosu na prethodnu godinu. Pored prerađivačke industrije u 2020. godini došlo je do pada fizičkog obima proizvodnje od 1,1% u rudarstvu i oko 5% u sektoru za proizvodnju električne energije. Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini po sektorima u 2020. godini prikazan je grafikonu ispod:

Grafikon 3: Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2020. godini po sektorima

Izvor: BHAS

Međutim, također vrijedi istaknuti da je u godini koju je obilježila globalna pandemija Covida 19 tokom K4 2020. godine došlo do uvjetno rečeno blage stabilizacije ekonomskih prilika kada je u pitanju industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini. Naime, za razliku od prva 3 kvartala kad je Bosna i Hercegovina bilježila čak i dvocifrenestope pada proizvodnje, tokom K4 zabilježeni su prvi znaci postepene stabilizacija ukupne proizvodnje u zemlji, pri čemu je u decembru nakon dugo vremena zabilježeno povećanje ukupnog obima industrijske proizvodnje od skoro 3%. Ovdje posebno vrijedi istaći povećanje proizvodnje u okviru izvozno orijentisane prerađivačke industrije u decembru od 6% koje je dovelo do povećanja izvoza u od skoro 15% u decembru 2020. godine. Snažnji oporavak kako industrijske proizvodnje tako i ukupne ekonomske aktivnosti u Bosni i Hercegovini zahtjevat će nastavak i dodatno osnaživanje ovih trendova u okviru svih sektora bosansko-hercegovačke ekonomije.

⁴Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za decembar 2020. godine-prethodni podaci“, 25.01.2021. godine.

Maloprodaja

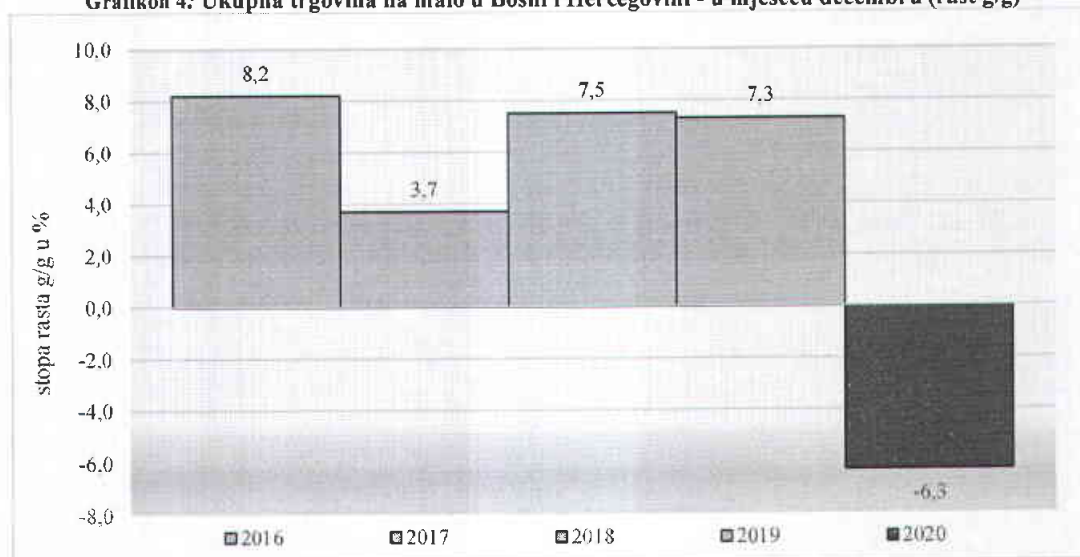
Prema zvaničnim podacima BHAS-a pad trgovine u maloprodaji koji je započeo sa pojavom pandemije Covida-2019 nastavljen je i u zadnjem mjesecu 2020.godine. Ukoliko se posmatra period januar-december 2020. godine pad ukupne trgovine u tom periodu je iznosio 8,3%. Smanjen promet u ovom periodu, usljed slabije potražnje, najviše se osjetio kod trgovine motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicima (u daljem tekstu s.p.) gdje je zabilježen pad prometa za 21% te kod prometa u trgovini na malo osim trgovine motornim gorivima u s.p. za 4,6%.

Raspoloživi podaci za mjesec decembar 2020. godine ukazuju na realni pad ukupne trgovine na malo u Bosni i Hercegovini od 6,3%⁵(g/g). Najveći dio ovog pada u decembru je došao iz trgovine motornim gorivima u s.p. od 17,1% te pada trgovine na malo osim trgovine motornim gorivima u s.p. od 3,7%.

Promet u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u nespecijaliziranim prodavnicama (dalje u tekstu n.p.) ostvario je pad od 4,1% dok je u isto vrijeme promet u trgovinama na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p. ostvario pad od 17,6%. Kod trgovine na malo u s.p. u mjesecu decembru 2020. godine, u poređenju sa istim mjesecom prošle godine, ostvaren je pad u trgovini na malo na štandovima i tržnicama od 53,9%, kod trgovine ostalom opremom za domaćinstvo pad je iznosio 5,2% dok je u u trgovini na malo ostalom robom zabilježen pad od 0,1%.

Nešto bolji rezultati u maloprodaji su ostvareni kod trgovine na malo informacijsko komunikacijskom opremom gdje je promet u posmatranom mjesecu porastao za 8,7%, kod trgovine na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju je zabilježen rast od 3,5% te kod trgovine na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica od 1,9%.

Grafikon 4: Ukupna trgovina na malo u Bosni i Hercegovini - u mjesecu decembru (rast g/g)

Izvor: BHAS

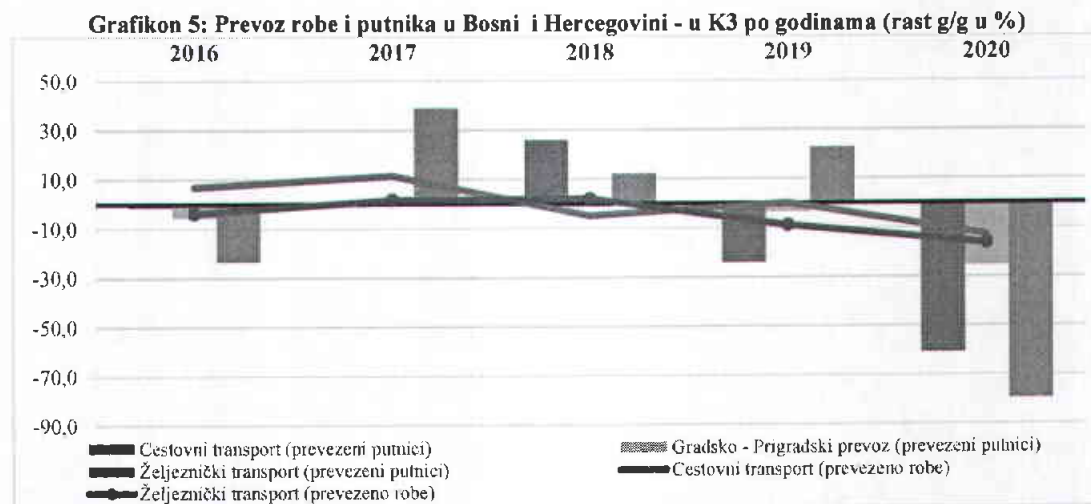
Kod trgovine opremom za domaćinstvo rast prometa u mjesecu decembru 2020.godine je ostvaren kod trgovine na malo sportskom opremom, igrama i igračkama za 14,6% te kod prometa u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima za 1,5%. Nasuprot tome, ostale kategorije bilježe smanjenje prometa pa je tako u trgovini na malo

⁵ Izvor podataka: BHAS

knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima zabilježen pad od 15,9%, trgovini na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo od 8,5% kao i u trgovini tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože gdje je zabilježen pad prometa od 0,9%.

Transport

Podaci za cestovni transport u K32020. godine ukazuju na pad transporta roba gdje je zabilježeno smanjenje od 12,8% u odnosu na K32019. godine. Broj prevezenih putnika u cestovnom prevozu bilježi pad od 60,8% dok je istovremeno prevoz putnika u gradsko-prigradskom prevozu zabilježio smanjenje od 25,4%. Kada se posmatra promet roba i putnika u željezničkom saobraćaju zabilježeno je smanjenje opsega prevezene robe od 16,3% kao i pad broja prevezenih putnika za 79,6%. Kod avio saobraćaja je kao direktna posljedica pojave pandemije Covid-2019 također došlo do drastičnog pada broja prevezenih putnika za 80,1% u odnosu na isti period prošle godine (detaljniji pregled navedenih vidova transporta po kvartalima u grafikonu ispod).

Djelatnost prometa transporta i skladištenja je u K32020. godine ostala na istom nivou kao i godinu ranije u istom kvartalu. U oblasti poštanskih i kurirskih djelatnosti ostvareni rast iznosio je 17,6% dok je nasuprot tome kod skladištenja i pomoćnih djelatnosti u prevozu zabilježena negativna stopa rasta od 8,3% kao i u oblasti kopnenog prevoza i cjevovodnog transporta gdje je, u posmatranom periodu, ostvaren pad prometa od 1%.

Tržište rada

Podaci o broju zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini za decembar 2020. godine nisu objavljeni od strane BHAS-a u periodu pripreme Informacije, pa se podaci u tekstu odnose na novembar 2020. godine. U novembru 2020. godine broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini je iznosio 814,7⁶ hiljada i manji je za 0,9% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Najznačajnije

⁶Na osnovu polugodišnjeg istraživanja s punim obuhvatom RAD-15, stanje 30. septembar 2020. godine, početkom decembra 2020. godine napravljena je korekcija objavljenih podataka o zaposlenim osobama, dobijenih mjesečnim istraživanjem RAD-1. Stoga su podaci do septembra 2020. godine konačni, a za ostale mjesec 2020. godine privremeni.

smanjenje broja zaposlenih lica bilo je u području djelatnosti prerađivačke industrije, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstva i ugostiteljstva), trgovine na veliko i malo, te prevoza i skladištenja.

U okviru prerađivačke industrije, smanjenje obima proizvodnje uticalo je na broj zaposlenih lica u ovoj djelatnosti koji je u posmatranom mjesecu smanjen za 1,9% g/g uz negativan doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih oko 0,4 p.p. Broj zaposlenih lica u novembru 2020. godine je smanjen i u području djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane za 6,1% g/g uz negativan doprinos rastu oko 0,3 p.p. (smanjen broj posjeta i noćenja turista u Bosni i Hercegovini)⁷. Pored industrije i ugostiteljstva, broj zaposlenih lica je značajno smanjen i u području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (-2% g/g) uz negativan doprinos rastu od 0,4 p.p.⁸ U području djelatnosti prevoza i skladištenja broj zaposlenih je smanjen za 3,3% g/g uz negativan doprinos rastu od 0,2 p.p. Iako je broj zaposlenih lica smanjen u još nekoliko djelatnosti (umjetnost, zabava i rekreacija, vađenje rude i kamena, poslovanja nekretninama, finansijskih djelatnosti i djelatnosti osiguranja itd.) njihov doprinos smanjenju ukupnog broja zaposlenih u Bosni i Hercegovini je bio manji u poređenju sa prethodno navedenim područjima djelatnosti.

Broj registrovanih nezaposlenih lica u decembru 2020. godine je iznosio oko 413,6 hiljada i uvećan je za 2,9% u odnosu na decembar 2019. godine. Na osnovu podataka iz tabele ispod stopa registrovane nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini u novembru 2020. godine je iznosila 33,7% i veća je u odnosu na isti mjesec 2019. godine oko 0,9 p.p.⁹ Anketna stopa nezaposlenosti dostupna je trenutno za K1 i K2 2020. godine i iznosila je 16,7% i 16% respektivno.

Tabela 1: Broj zaposlenih lica (revidiran podatak) i registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini

Mjesec	Broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)	Broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)
☐ 2019	820.974	2,3%	411.230	-9,0%
I-2020	824.504	1,3%	406.167	-6,3%
II-2020	822.892	1,6%	402.888	-6,3%
III-2020	821.082	1,1%	398.270	-5,9%
IV-2020	804.777	-2,2%	419.582	1,4%
V-2020	804.828	-2,4%	421.474	3,6%
VI-2020	808.700	-2,1%	421.300	3,9%
VII-2020	808.028	-2,3%	426.252	4,7%
VIII-2020	803.902	-2,2%	427.593	5,1%
IX-2020	811.037	-2,0%	417.957	3,6%
I-IX 2020	812.194	-1,0%	415.720	0,3%
X-2020	812.691	-1,1%	414.402	3,3%
XI-2020	814.715	-0,9%	413.254	3,0%
XII-2020	-	-	413.627	2,9%
☐ 2020	-	-	415.231	1,0%

Izvor: BHAS, Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, zavodi za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini

Podatak o prosječnoj neto plati za decembar 2020. godine nije objavljen u periodu izrade Informacije pa se podaci odnose na novembar 2020. godine.

⁷U periodu januar – novembar 2020. godine turisti su ostvarili 458.505 posjeta, što je manje za 70,3% i 1.155.033 noćenja, što je manje za 63,7% u odnosu na isti period 2019. godine. Izvor: BHAS, Statistika turizma, kumulativ, januar-novembar 2020. god.

⁸Ukupan promet trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, posmatran u tekućim cijenama, u novembru 2020. godine zabilježio je pad od 9,8% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Izvor: BHAS, Poslovne statistike, indeksi prometa trgovine na malo, novembar 2020. godine.

⁹Stopa registrovane nezaposlenosti predstavlja procentualno učešće nezaposlenih lica u ukupnoj radnoj snazi i odnosi se na novembar jer podaci o broju zaposlenih lica za decembar nisu objavljeni u periodu izrade Informacije.

U novembru 2020. godine prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini nominalno je uvećana za 4,2% u odnosu na novembar 2019. godine i iznosila je 966 KM.

Najniža prosječna isplaćena neto plata u novembru 2020. godine bila je u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (594 KM), a najveća prosječna isplaćena neto plata bila je u području finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.575 KM).

Posmatrajući neto plate prema područjima djelatnosti najveća nominalna stopa rasta neto plate u novembru 2020. godine bila je u području djelatnosti informacija i komunikacija (4,9% g/g), prerađivačke industrije (4,7% g/g), obrazovanja (4,4% g/g), javne uprave i odbrane, obaveznog socijalnog osiguranja (4,3% g/g), trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (4% g/g). Negativan nominalni rast prosječne neto plate u posmatranom mjesecu 2020. godine bio je samo u području djelatnosti poslovanja nekretninama (-4,5% g/g), stručnim, naučnim i tehničkim djelatnostima (-0,8% g/g), te prevoza i skladištenja (-0,5% g/g).

Tabela 2: Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini i stope rasta u odnosu na isti period prethodne godine

	Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini (u KM)	Nominalna stopa rasta prosječne neto plate (g/g)
2019	921	4,8%
I-2020	945	3,5%
II-2020	941	5,1%
III-2020	950	4,8%
IV-2020	942	2,9%
V-2020	940	1,4%
VI-2020	955	4,9%
VII-2020	965	3,6%
VIII-2020	953	3,0%
IX-2020	962	5,0%
I-IX 2020	950	3,8%
X-2020	961	3,1%
XI-2020	966	4,2%

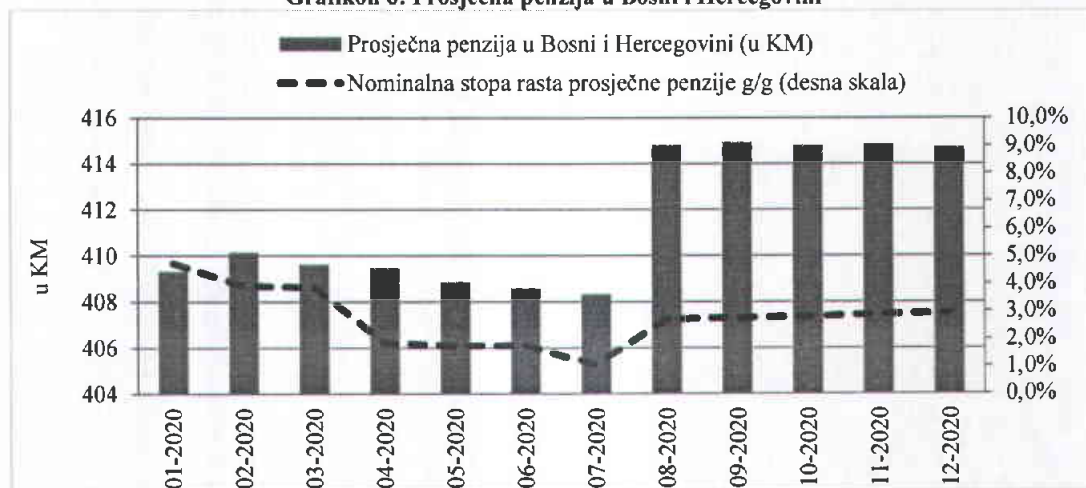
Izvor: BHAS

Broj penzionera u Bosni i Hercegovini u decembru 2020. godine je uvećan za 1,1% u odnosu na decembar 2019. godine i iznosio je oko 699,1 hiljada.¹⁰ Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini u decembru 2020. godine iznosila je oko 415¹¹ KM i nominalno je veća za 2,9% u odnosu na decembar 2019. godine što rezultat uvećanja penzija tokom 2020. godine (detaljnije u prethodnoj informaciji). Najniža penzija u Federaciji Bosne i Hercegovine u decembru 2020. godine iznosila 382,2 KM, a u Republici Srpskoj najniža penzija je iznosila 201,8 KM za penzijski staž do 15. godina.

¹⁰Broj penzionera u Bosni i Hercegovini u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta (u ili izvan Bosne i Hercegovine).

¹¹ Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od entiteta u ukupnom broju penzionera.

Grafikon 6: Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini

Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, DEP kalkulacije

2. Javne finansije

U 2020. godini u Bosni i Hercegovini je prikupljeno oko 15,8 milijardi KM javnih prihoda. U poređenju sa prethodnom godinom, javni prihodi su manji za 5,8%, kao rezultat smanjene privredne aktivnosti u toku godine. Najveći pad prihoda, desio se tokom K2 2020. godine, kada su u primjeni bile i najstrožije mjere u borbi protiv virusa Covid-19. U strukturi naplaćenih prihoda dominiraju prihodi naplaćeni od strane entitetskih poreskih uprava sa 51,4%.

Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini

Naplaćeni prihodi. U decembru mjesecu 2020. godine, nastavljen je trend pada privredne aktivnosti, uzrokovane pandemijom Covid-19, kao i ukupno naplaćenih prihoda od indirektnih poreza. Pad bruto prihoda u posljednjem mjesecu 2020. godine, u poređenju sa istim mjesecom 2019. godine je iznosio oko 8,8%, dok su bruto prihodi upoređeni sa novembrom mjesecom 2020. godine, u porastu za oko 3,7%. Ukupno (bruto) naplaćeni prihodi od indirektnih poreza i ostalih prihoda, u toku 2020. godine, su iznosili oko 7,2 milijarde KM. U poređenju sa prethodnom godinom, bruto prihodi su manji za oko 9,5%. Zbog oslabljene privredne aktivnosti, tokom istog perioda, umanjeno je broj rješenja za povrat sa jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu JR UIO), čime je smanjen i iznos novčanih sredstava po ovom osnovu za 10,1% g/g. Tokom 2020. godine, neto prihodi od indirektnih poreza su iznosili oko 6 milijardi KM, i u poređenju sa istim periodom prethodne godine manji su za oko 9,3%. Detalji su prikazani u tabeli ispod.

Sve kategorije prihoda iz nadležnosti UIO Bosne i Hercegovine, kao i u ranije posmatranim periodima, dale se negativan doprinos stopi rasta neto prihoda od indirektnih poreza i to: porez na dodatu vrijednost od 4,2 p.p. (u daljem tekstu PDV), prihodi od akciza 3,5 p.p., prihodi od carina 0,6 p.p. i prihodi od putarina 1,0 p.p.

Tabela 3: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2020	jan-dec 2019	jan-dec 2020	K1 2020	K2 2020	K3 2020	K4 2020	okt 2020	nov 2020	nov 2020
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	5,1	-9,5	3,2	-21,5	-11,3	-9,4	-8,0	-4,5	-8,8
Povrati	17,8	5,0	-10,1	-1,6	-27,1	-2,1	-2,9	-17,6	10,8	-7,8
Neto prihodi - prikupljeno	82,2	5,2	-9,3	4,4	-20,1	-13,1	-10,7	-6,0	-7,2	-9,0
<i>PDV</i>	51,5	4,8	-6,8	5,0	-17,8	-9,8	-5,1	1,4	-10,2	-3,3
<i>Carine</i>	3,6	4,9	-12,8	-0,3	-29,6	-11,3	-14,6	-7,9	-9,0	-9,2
<i>Akcize</i>	18,4	6,1	-15,0	6,7	-27,3	-21,6	-14,8	-18,5	-1,4	-22,9
<i>Putarine</i>	8,1	4,7	-10,2	3,5	-16,1	-17,8	-7,8	-16,2	3,5	-8,5
<i>Ostali prihodi</i>	0,2	0,6	-5,9	-6,3	-18,0	-4,0	5,8	-4,4	2,8	19,1
<i>Neusklađeni prihodi</i>	0,4	52,9	-11,4	58,3	-17,0	...
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	5,1	-9,4	3,8	-21,9	-11,2	-10,3	-8,0	-4,6	-8,6
Minimalne rezerve	18,4	-4,1	-10,0	-3,6	-25,3	-2,6	-3,9	-16,1	2,0	-3,4
Budžeti	81,6	7,4	-9,3	5,6	-21,0	-13,0	-11,6	-6,2	-5,8	-9,7
Servisiranje vanjskog duga	10,0	-16,7	-6,8	-20,1	-16,4	21,6	-6,6	-1,9	-2,0	-6,1
<i>Federacija Bosne i Hercegovine</i>	6,6	-16,4	-4,4	-14,9	-15,5	26,4	-10,6	-1,4	-0,4	-6,7
<i>Republika Srpska</i>	3,2	-17,9	-11,7	-29,9	-18,2	13,9	-2,6	-2,7	-6,4	-4,9
<i>Brčko Distrikt</i>	0,1	19,5	4,7	8,9	-16,9	6,0	404,5	...	8,9	-7,6
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	71,6	11,9	-9,6	9,3	-21,8	-16,0	-12,4	-6,6	-6,5	-10,3
<i>Institucije Bosne i Hercegovine</i>	10,8	0,0	4,0	0,8	0,8	10,8	10,7	1,3	3,2	7,9
<i>Federacija Bosne i Hercegovine</i>	37,9	13,6	-13,6	9,6	-25,7	-23,2	-18,7	-11,0	-12,5	-12,2
<i>Republika Srpska</i>	20,6	15,5	-7,9	13,4	-25,0	-12,8	-9,6	-0,2	0,1	-14,6
<i>Brčko Distrikt</i>	2,3	6,6	-11,8	6,1	-24,4	-17,3	-20,5	-6,9	-7,3	-12,4

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

PDV. Tokom 2020. godine, bruto prihodi od PDV-a su iznosili oko 5 milijardi KM, što je u u poređenju sa 2019. godinom manje za 7,8% (425 miliona KM). Neto prihodi po osnovu PDV-a, tokom istog perioda, su iznosili oko 3,7 milijardi KM, što je za 6,8% g/g manje. U strukturi naplaćenih prihoda od PDV-a dominiraju prihodi naplaćeni prilikom uvoza roba koji su manji za 12,9% g/g dok je naplaćeni prihod od PDV-a, koji se odnosi na promet domaćih roba i usluga zadržao pozitivnu stopu od 0,7% g/g.

Akcize. Neto prihodi od akciza, u 2020. godini su manji za oko 230 miliona ili 15,0% u poređenju sa 2019. godinom i iznosili su oko 1,3 milijarde KM. Prihodi od akciza po osnovu uvoznih proizvoda su manji za 11,1% g/g, dok su prihodi od akciza na domaće proizvode, manji za oko 43,4% g/g. Ako se uvozne akcize posmatraju po vrstama proizvoda, uočava se da su prihodi od akciza na naftu i naftne preradevine smanjeni za oko 5,9 g/g, dok su prihodi od akciza na duvanske preradevine manji za 15,2% g/g. U kategoriji prihoda od akciza na uvozne proizvode, jedino prihodi od akciza na uvozni alkohol i alkoholna pića bilježe pozitivnu stopu rasta (0,2% g/g) na kraju posmatrane godine.

Posmatrajući po vrstama akcize na domaće proizvode značajan pad prihoda, zabilježen je kod akciza na domaću naftu i naftne derivate, koji su manji za skoro 100,0% g/g (odnosno, prihodi po ovom osnovu nisu ostvareni). Takođe, značajan pad prihoda zabilježen je i kod akciza na domaći duvan i duvanske preradevine (42,3% g/g). U kategoriji prihoda od akciza na domaće proizvode, samo kod prihoda od akciza na domaći alkohol i alkoholna pića (20,1% g/g) i domaće vino (5,1% g/g) je zabilježeno povećanje, tokom posmatranog perioda.

Putarine. Ukupno naplaćeni neto prihodi od putarina u periodu januar-december 2020. godine su iznosili oko 584 miliona KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine isti su smanjeni za oko 10,2%.

Carine. Tokom posmatranog perioda, naplaćeni prihodi po osnovu carinskih dažbina su iznosili oko 262 miliona KM, i u poređenju sa istim periodom prethodne godine manji su za oko 12,8%.

Raspoređeni prihodi. Ukupni prihodi raspoloživi za raspodjelu, u 2020. godini, su iznosili oko 7,2 milijarde KM. Nakon izdvajanja sredstava za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini u iznosu od oko 368 miliona KM, minimalne rezerve u iznosu od oko 1,3 milijarde KM i sredstava za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine u iznosu od 780 miliona KM, UIO Bosne i Hercegovine, je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 4,8 milijardi KM krajnjim korisnicima prema važećim koeficijentima¹². Od tog iznosa Federaciji Bosne i Hercegovine je doznačeno ukupno oko 3 milijarde KM (za servis vanjskog duga oko 484 miliona KM), Republici Srpskoj oko 1,6 milijardi KM (za servis vanjskog duga oko 238,3 miliona KM) i Brčko Distriktu oko 170 miliona KM (oko 9 miliona KM za servis vanjskog duga). U poređenju sa istim periodom prethodne godine raspoređena sredstva sa JR UIO za servisiranje obaveza vanjskog duga su manja za 6,9%, dok su raspoređena sredstva krajnjim korisnicima, nakon servisiranja obaveza vanjskog duga manja za 9,6%. U toku posmatranog perioda, jedino doznačena sredstva za finansiranje Institucija Bosne i Hercegovine, bilježe povećanje (4,0% g/g).

Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda

U toku decembra mjeseca 2020. godine, u naplati prihoda od strane entitetskih poreskih uprava, ponovo je prisutno poboljšanje, odnosno porast prihoda (2,8% g/g) u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine. Tako su, tokom posmatranog mjeseca ukupno naplaćeni prihodi od strane poreske uprave Republike Srpske zabilježili stopu rasta od 12,2%, dok je u nadležnosti poreske uprave Federacije Bosne i Hercegovine ostvarena negativna stopa rasta od 1,3%. Poboljšanje u naplati tokom posmatranog mjeseca prisutno je kod naplate glavnih kategorija prihoda (svi doprinosi, ali i prihodi po osnovu direktnih poreza). Rast prihoda tokom posljednjih mjeseci u značajnoj mjeri je ublažilo smanjenje prihoda posmatrano na kumulativnoj osnovi. Tako je stopa rasta istih zabilježena u periodu januar - decembar 2020. godine, iako negativna, najniža od početka pandemije izazvane sa Covid-19. Tokom posmatranog perioda, entitetske poreske uprave ukupno su prikupile oko 7,6 milijardi KM javnih prihoda iz svojih nadležnosti, što je manje za oko 1,9% g/g. Detalji o naplati prihoda poreskih uprava slijede u tabeli ispod.

Tabela 4: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i kazni u periodu januar - decembar

Naziv prihoda	Federacija Bosne i Hercegovine			Republika Srpska			Bosna i Hercegovina		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2019	2020		2019	2020		2019	2020	
Direktni porezi	919,0	874,9	-4,8	473,4	464,4	-1,9	1.392,4	1.339,3	-3,8
Porez na dohodak	424,4	420,3	-1,0	190,2	196,9	3,6	614,6	617,2	0,4
Porez na dobit	387,6	355,4	-8,3	238,0	226,2	-5,0	625,6	581,6	-7,0
Porezi građana	106,4	98,7	-7,2	45,2	41,3	-8,7	151,6	140,0	-7,7
Ostali porezi	0,6	0,5	-16,6	0,0	0,0	-	0,6	0,5	-16,6
Takse, kazne i naknade	714,4	626,1	-12,4	430,7	379,9	-11,8	1.145,2	1.006,0	-12,2
Doprinosi	3.666,2	3.640,4	-0,7	1.574,0	1.638,4	4,1	5.240,2	5.278,8	0,7
PIO	2.035,8	2.022,8	-0,6	892,0	935,2	4,8	2.927,8	2.958,0	1,0
Zdravstvo	1.461,4	1.449,9	-0,8	564,6	589,7	4,4	2.026,0	2.039,6	0,7
Nezaposleni	169,0	167,7	-0,8	36,7	29,1	-20,9	205,8	196,8	-4,4
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	75,2	78,7	4,7	75,2	78,7	4,7
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	5,4	5,7	5,3	5,4	5,7	5,3
Ostali prihodi	4,7	8,1	72,2	0,0	0,9	-94,4	4,7	9,0	90,7
UKUPNO	5.304,4	5.149,5	-2,9	2.478,1	2.483,6	0,2	7.782,5	7.633,1	-1,9

Izvor: entitetske poreske uprave

¹²Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje je na svojoj 47. sjednici održanoj dana 30.11.2020. godine usvojio Odluku, broj: 02-17-03-4-1/2020, o utvrđivanju privremenih koeficijenata za raspodjelu sredstava sa Jedinstvenog računa za period oktobar-decembar 2020. godine. Predmetnom Odlukom utvrđeni su privremeni koeficijenti raspodjele sredstava sa Jedinstvenog računa za period oktobar-decembar 2020. godine, i to: FBiH 62,83%, RS 33,62% i Brčko Distrikt BiH 3,55%.

Socijalni doprinosi. U periodu januar-december 2020. godine, po osnovu socijalnih doprinosa, ukupno je naplaćeno oko 5,3 milijarde KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, ovi prihodi bilježe pozitivnu stopu rasta, iako skromnu, od 0,7% i veći su za 38,6 miliona. Najznačajnija kategorija socijalnih doprinosa jesu doprinosi za penzijsko-invalidsko osiguranje (PIO), koji su ostvarili skroman rast od oko 1,0% g/g.

Direktni porezi. Prihodi od direktnih poreza tokom zadnjih mjeseci bilježe pozitivne stope rasta, koja je na kraju decembra 2020. godine iznosila 5,1% g/g. Pozitivna stopa rasta ovih prihoda, ostvarena je zahvaljujući pozitivnoj stopi prihoda od poreza na dohodak u oba entiteta. Ovakvo kretanje tokom prethodnih mjeseci značajno je ublažilo je smanjenje ovih prihoda na kraju posmatranog perioda. U toku 2020. godine, naplaćeni prihodi od direktnih poreza su dostigli iznos od oko 1,3 milijarde KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine manji su za oko 3,8%. Kako su se kretale pojedinačne kategorije direktnih poreza, tokom posmatranog perioda, može se vidjeti iz tabele iznad.

Takse, kazne i naknade. Po osnovu neporeskih prihoda (takse, naknade i kazne) u toku 2020. godine, ukupno je naplaćeno oko 1,0 milijardu KM prihoda. U poređenju sa prethodnom godinom, navedeni prihodi su manji za 12,2%. Na smanjenje prihoda u kategoriji taksi najviše su uticale smanjenje naplate raznih administrativnih taksi i komunalnih taksi.

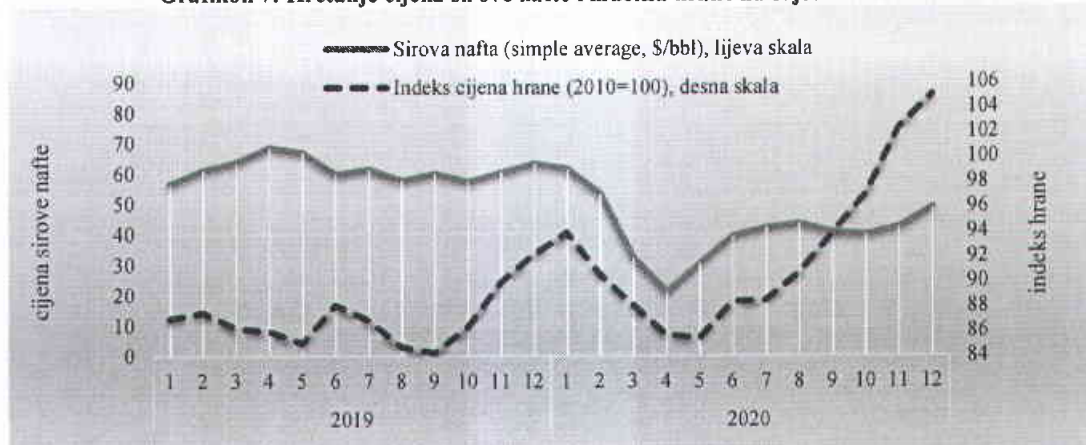
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

Cijene

Inflacija mjerena harmonizovanim indeksom potrošačkih cijena u EU 27 u 2020. godini iznosila je 0,7% g/g, što je znatno sporiji rast cijena ako se uzme u obzir da je u 2019. godini iznosila 1,4% g/g. Na rast ukupnog nivoa cijena veliki uticaj su imale cijene sirove nafte. Cijena sirove nafte na svjetskom tržištu energenata prema podacima Svjetske banke u decembru 2020. godine bila je nešto viša u odnosu na prethodni mjesec (6,4 \$/barelu) i iznosila je 48,7 \$/barelu (pogledati grafikon ispod). Međutim, u pređenju sa decembrom 2019. godine, cijena sirove nafte bila je niža za 23,1%.

Za razliku od cijena sirove nafte, indeks hrane na svjetskom tržištu u decembru 2020. godine nastavio je da raste, odnosno cijena hrane u posmatranom mjesecu 2020. godine uvećana je za 13,9% u poređenju sa decembrom 2019. godine.

Grafikon 7: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu

Izvor: Svjetska banka

U decembru 2020. godine deflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini iznosila je 1,6% u poređenju sa decembrom 2019. godine. U periodu I-XII 2020/I-XII 2019 deflacija je iznosila 1%. U posmatranom periodu smanjenje cijena zabilježeno je u odjeljcima odjeće i obuće, namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanja kuće, odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i drugih energenata kao i odjeljku prevoza. Pad cijena u navedenim odjeljcima imao je značajan deflatorski učinak na ukupni nivo cijena što je predstavljeno u tabeli ispod.

Cijene u odjeljku odjeće i obuće su niže za 10% g/g u periodu I-XII 2020/I-XII 2019. Iako je udio odjeljka odjeće i obuće u strukturi CPI indeksa manji od udjela ostalih odjeljaka koji su takođe ostvarili niži nivo cijena, isti kontinuirano vrši značajan višegodišnji deflatorski pritisak na ukupni nivo cijena.

Cijene u odjeljku prevoza u periodu I-XII 2020/I-XII 2019 smanjene su za 8,6% g/g u posmatranom periodu. Kao i prehodnih mjeseci niže cijene sirove nafte i naftnih derivata determinisale su cijene u odjeljku prevoza. Cijene u odjeljku namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanje kuće bile su niže za 1,1% g/g, a cijene u odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i drugih energenata su smanjene za 0,4% g/g u posmatranom periodu. Na smanjenje cijena u okviru stanovanja značajno su uticale cijene tečnih goriva.

Najbrži rast cijena od 4,5% g/g bio je u odjeljku alkoholnih pića i duvana zbog povećanje cijena cigareta i duvana u 2020. godini.¹³

Tabela 5: Indeks potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini

Odjeljak	XII 2020	I-XII 2020
	XII 2019	I-XII 2019
00 Ukupan indeks	98,4	99,0
01 Hrana i bezalkoholna pića	100,6	101,0
02 Alkoholna pića i duvan	103,1	104,5
03 Odjeća i obuća	89,6	90,0
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	99,2	99,6
05 Namještaj, kućni uređaji i redovno održavanje kuće	98,0	98,9
06 Zdravstvo	100,9	101,0
07 Prevoz	89,7	91,4
08 Komunikacije	100,0	100,5
09 Rekreacija i kultura	100,0	100,5
10 Obrazovanje	100,3	100,1
11 Restorani i hoteli	101,7	102,1
12 Ostala dobra i usluge	100,2	100,0

Izvor: BHAS

Monetarni sektor

Ukupna novčana masa (u nastavku M2) u prosincu je iznosila 28,2 mlrd. KM što predstavlja rast od 7,3% g/g. Transakcijski novac (u nastavku M1) imao je najveću stopu rasta na godišnjem nivou, 13,6% i ostvaren iznos od 15 mlrd. KM. Njegove komponente su najviše doprinijele rastu M2. Prenosivi depoziti u domaćoj valuti sa iznosom od 10 mlrd. KM imali su najveći doprinos rastu novčane mase sa 4,1 p.p. Gotovina izvan banaka sa iznosom od 5 mlrd. KM ostvarila je drugi najveći doprinos rastu M2 od 2,7 p.p. Među komponentama kvazi novca (u nastavku QM) prenosivi depoziti u stranoj valuti imali su iznos od 2,9 mlrd. KM i doprinos M2 od 1,6 p.p. dok su ostali depoziti u stranoj valuti ostvarili negativan doprinos od 1,3 p.p i iznos od 7,2 mlrd.

¹³ Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje donio je Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2020. godinu. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 3,04 KM, a specifična akciza iznosi 1,65 KM za pakovanje cigareta od 20 komada. Akciza na duvan za pušenje utvrđuje se u visini od 80% minimalne akcize na cigarete utvrđene u članu 3. stav (3) ove odluke iznosi 121,6 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2020. godinu.

KM. Ukupan iznos kvazi novca na kraju prosinca iznosio je 13,2 mlrd. KM što je rast od 0,9% u odnosu na isti mjesec 2019.godine.

Tabela 6: Novčana masa u prosincu 2020. godine i stope rasta

	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Transakcijski novac (M1)	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	Kvazi novac (QM)	Ukupna novčana masa (M2)
Opis	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	5.043,6	10.011,8	15.055,4	3.034,7	2.902,5	7.256,6	13.193,8	28.249,2
Stopa rasta g/g	16,5%	12,2%	13,6%	1,2%	16,6%	-4,4%	0,9%	7,3%

Izvor:CBBiH

Iznos pričuvnog novca (u nastavku M0) na kraju prosinca uvećan je za 10,7% i iznosio je 12,3 mlrd KM. Najveće učešće u strukturi M0 imala je gotovina izvan monetarnih vlasti sa 50,2% nakon čega slijede depoziti banaka kod monetarnih vlasti sa 48%. U prosincu je gotovina izvan monetarnih vlasti ostvarila najveći doprinos rastu M0 sa 8,7 p.p. dok su depoziti banaka imali 1,4 p.p. Pokrivenost M0 bruto deviznim pričuvama iznosi 112,7%.

Tabela 7: Pričuvni novac u prosincu 2020.godine i stope rasta

	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Pričuvni novac (M0)
Opis	1	2	3	4=1+2+3
Stanje u mil. KM	6.172,5	5.901,1	231,8	12.305,4
Stopa rasta g/g	18,7%	2,7%	31,2%	10,7%

Izvor:CBBiH

Osnovica za obračun obvezne pričuve zabilježila je rast od 1,7% g/g čime je dostigla iznos prije početka pandemije, nivo od 27,3 mlrd. KM. U prosincu je višak iznad obvezne pričuve iznosio 3 mlrd. KM uz negativnu stopu rasta od 0,2% g/g. Ukupno stanje računa obvezne pričuve kod Centralne banke Bosne i Hercegovine (u nastavku CBBiH) sa krajem mjeseca prosinca iznosilo je 5,7 mlrd. KM što je rast od 0,7% na godišnjem nivou. CBBiH je zadržala istu stopu obvezne pričuve od 10% dok je implicitna stopa iznosila 21,1%.

Tabela 8: Prosječan saldo računa obvezne pričuve kod CBBiH

	Osnovica za obračun obvezne pričuve	Prosječne obvezne pričuve	Prosječan saldo računa obveznih pričuva kod CBBiH	Višak iznad obvezne pričuve	Prosječna stopa obvezne pričuve	Implicitna stopa obvezne pričuve
Opis	1	2	3	4=3-2	5=2/1	6=3/1
Stanje u mil. KM	27.326,01	2.732,60	5.757,29	3.024,69	10,0%	21,1%
Stopa rasta g/g	1,7%	1,7%	0,7%	-0,2%	-	-

Izvor:CBBiH

U prosincu su bruto devizne pričuve zabilježile godišnji rast od 10,1% i iznosile su 13,9 mlrd. KM. Doprinos rastu ostvaren je kroz depozite kod nerezidentnih banaka koje su uvećane za 23,5% u odnosu na prosinac prošle godine i čiji iznos je bio 3,8 mlrd. KM. Pozitivnom rastu doprinijele su i investicije u vrijednosne papire koje su uvećane za 7,7% g/g i imale su iznos od 9,6 mlrd. KM. Najveće učešće u strukturi bruto deviznih pričuva imaju investicije u vrijednosne papire sa 69,2% te depoziti kod nerezidentnih banaka koji imaju 27,6% učešća. Zlato i strana valuta u trezoru CBBiH zauzimaju mali dio učešća, 2,1% i 1% respektivno.

Tabela 9: Bruto devizne pričuve i stope rasta

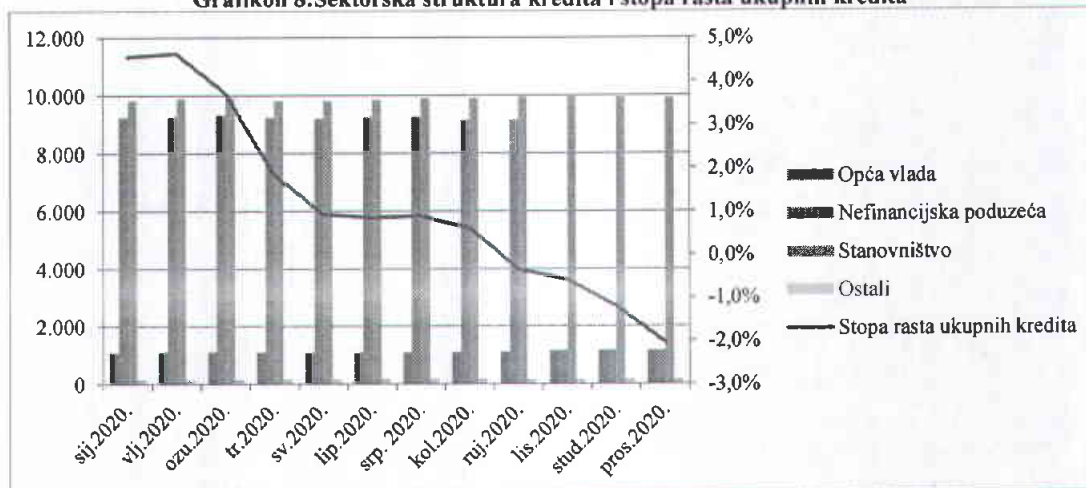
Opis	Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno bruto devizne pričuve
Stanje u mil. KM	291,6	0,9	142,2	3.832,1	0,0%	9.601,3	13.868,0
Stopa rasta g/g	14,7%	282,3%	-55,9%	23,5%	-	7,7%	10,1%

Izvor: CBBiH

Bankarski sektor

Ukupan iznos plasiranih kredita iznosio je 20,35 mlrd. KM što je nastavak negativnog trenda rasta sa stopom od 2% g/g. Krediti plasirani stanovništvu imali su negativnu stopu od 0,8% g/g i iznos od 9,89 mlrd. KM dok su krediti nefinancijskim poduzećima imali nastavak negativnog trenda rasta od 4,2% g/g i iznos od 9,13 mlrd. KM. Krediti opće vlade uvećani su za 5,6% g/g i iznosili su 1,16 mlrd. KM. Najveće učešće u ukupnom iznosu kredita imali su krediti plasirani stanovništvu sa 48,6% učešća dok su nefinancijska poduzeća ostvarile učešće od 44,9%. Krediti opće vlade imali su učešće od 5,7%.

Grafikon 8: Sektorska struktura kredita i stopa rasta ukupnih kredita

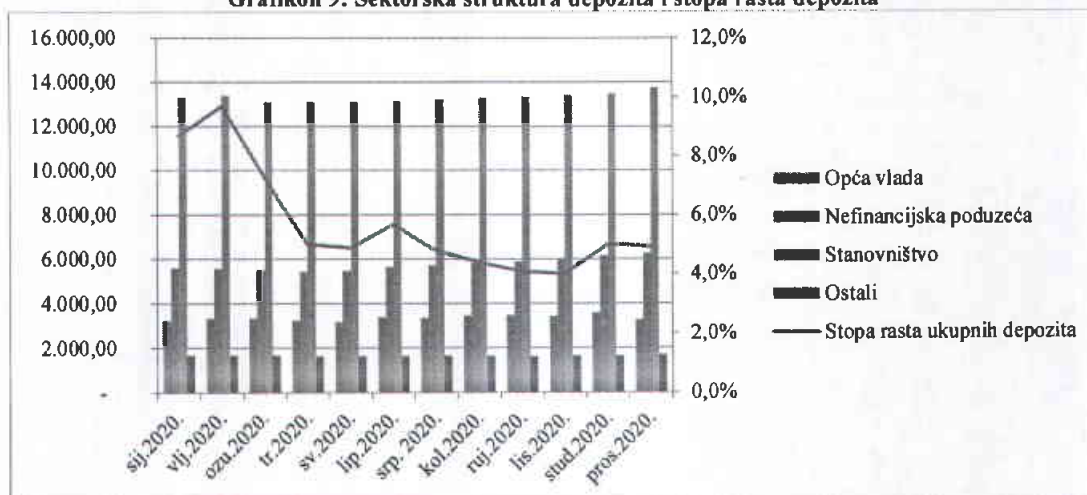

Izvor: CBBiH

Ukupan iznos depozita na kraju prosinca iznosio je 24,98 mlrd. KM što je rast od 4,9% u odnosu na prosinac 2019.godine. Depoziti stanovništva imali su iznos od 13,8 mlrd. KM i ostvarenu stopu rasta od 3,9% g/g. Nefinancijska poduzeća ostvarila su rast od 12,6% g/g i iznos od 6,3 mlrd. KM dok su depoziti opće vlade imali negativnu stopu od 2,7% g/g i iznos 3,3 mlrd. KM.

Najveće učešće u ukupnim depozitima imali su depoziti stanovništva, 55,1% zatim depoziti nefinancijskih poduzeća, 25,1% dok su depoziti opće vlade imali 13,1% učešća.

Grafikon 9: Sektorska struktura depozita i stopa rasta depozita

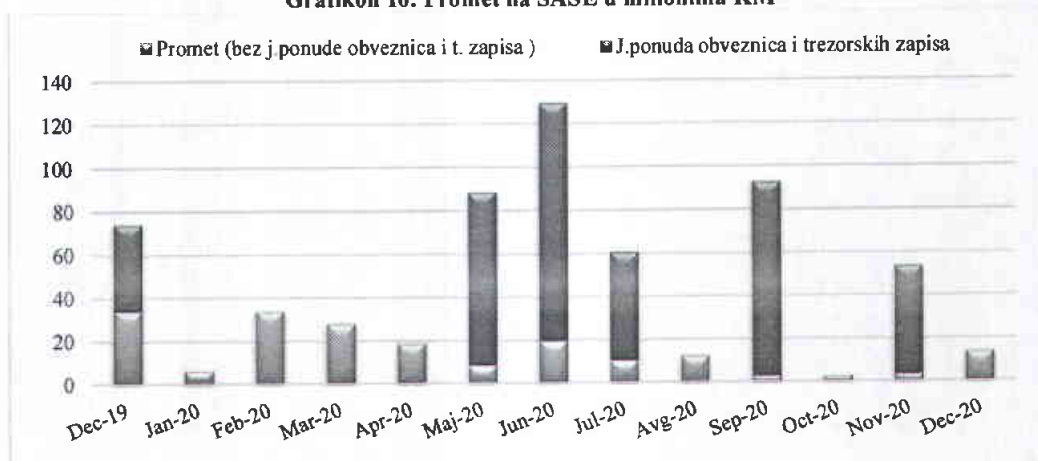

Izvor: CBBiH

Berze u Bosni i Hercegovini

Ukupan promet na kraju mjeseca decembra 2020. godine na Sarajevskoj berzi (u daljem tekstu SASE) je uz negativnu stopu rasta od 81% g/g dostigao 14 mil. KM. Time je ostvario učešće od 18 % u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini. U ovom mjesecu na SASE nije bilo javne ponude obveznica i trezorskih zapisa.

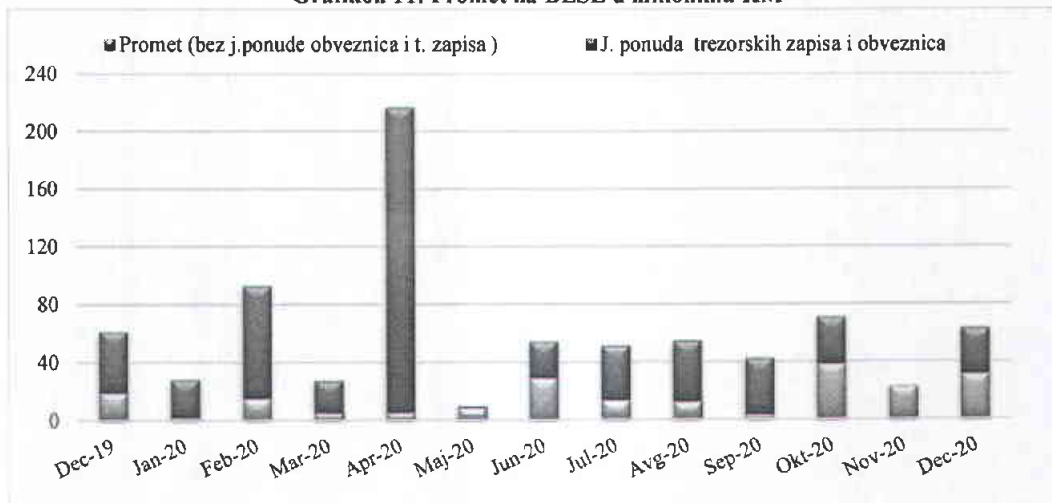
Grafikon 10: Promet na SASE u milionima KM

Izvor: SASE

Ukupan promet na kraju mjeseca decembra 2020. godine na Banjalučkoj berzi (u daljem tekstu BLSE) je uz stopu rasta od 3% g/g dostigao 63,1 mil. KM. Time je ostvario učešće od 82% u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini. U ovom mjesecu je na BLSE putem javne ponude obveznica za emitenta prikupljeno 31,4 mil. KM, što predstavlja 49,7% ukupnog prometa na BLSE u ovom mjesecu.

Grafikon 11: Promet na BLSE u milionima KM

Izvor: BLSE

Ukupan promet na SASE i BLSE na kraju mjeseca decembra 2020. godine je uz negativnu stopu rasta od 43,0 % g/g dostigao 77,2 mil. KM. Putem javne ponude trezorskih zapisa za emitenta je prikupljeno 31,4 mil. KM. Ostvareni promet putem javne ponude trezorskih zapisa predstavlja 40,7% ukupnog prometa u ovom mjesecu.

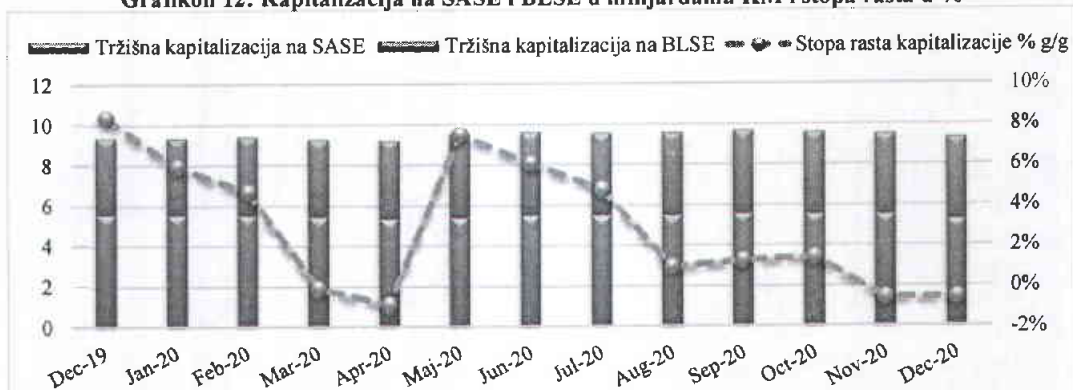
Tabela 10: Ukupan promet (u KM) na SASE i BLSE

Godina	SASE	BLSE	UKUPNO
Dec-18	106,302,831.2	54,274,794.7	160,577,625.9
Dec-19	74,064,481.7	61,276,177.2	135,340,658.9
Dec-20	14,038,466.6	63,122,284.1	77,160,750.7

Izvor: SASE i BLSE

Kapitalizacija na kraju mjeseca decembra 2020. godine na SASE je uz negativnu stopu rasta od 5% g/g iznosila 5,3 mlrd. KM i ostvarila 56,9% učešće u ukupnoj kapitalizaciji. U istom periodu kapitalizacija na BLSE je uz stopu rasta od 5,9% g/g iznosila 4 mlrd. KM i ostvarila 43,1% učešće u ukupnoj kapitalizaciji. Ukupna kapitalizacija (SASE+BLSE) na kraju mjeseca decembra 2020. godine je uz negativnu stopu rasta od 0,6% g/g iznosila 9,31 mlrd. KM.

Grafikon 12: Kapitalizacija na SASE i BLSE u milijardama KM i stopa rasta u %

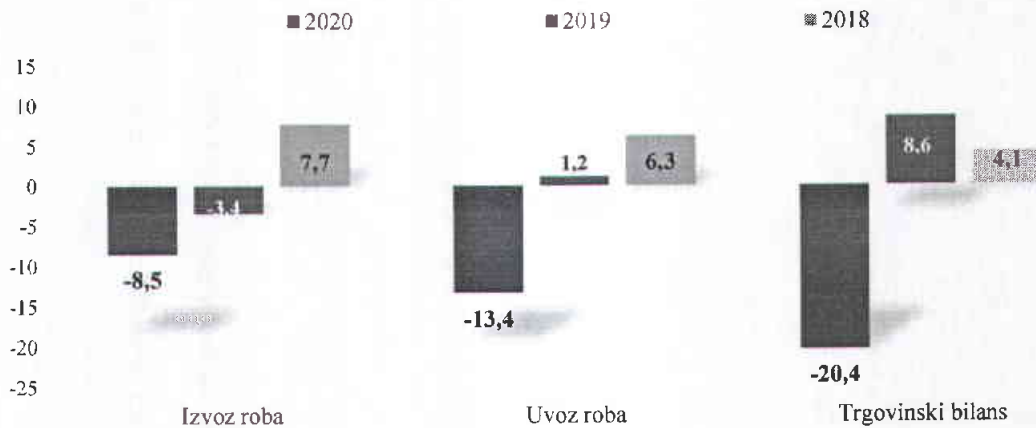
Izvor: SASE i BLSE

4. Vanjski sektor

Vanjskotrgovinska robna razmjena

Trend slabljenja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini iz prethodne godine dodatno je intenziviran u 2020. godine usljed širenja pandemije virusa Covid-19. Eskalacija virusa Covid-19 veoma negativno se odrazila na svjetsku trgovinu pa samim tim i na vanjskotrgovinsku robnu razmjenu u Bosni i Hercegovini. Tako je Bosna i Hercegovina prema podacima BHAS-a u 2020. godine zabilježila pad ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene za preko 10% u odnosu na prethodnu godinu, što je posljedica istovremenog pada izvoza roba od 8,5% i uvoza roba od 13,4%. S druge strane, ako se podaci o vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni pažljivije posmatraju u posljednjih nekoliko mjeseci može se zaključiti da je došlo do blage stabilizacije u odnosu na prvu polovinu godine, međutim vanjskotrgovinski pokazatelji se još uvijek nalaze u negativnoj teritoriji.¹⁴ Ovakva kretanja u vanjskotrgovinskoj razmjeni implicitno ukazuju da je tokom posmatranog perioda u Bosni i Hercegovini došlo do istovremenog pada agregatne ponude i agregatne tražnje. Naime, pad agregatne ponude i izvozne tražnje rezultirao je padom robnog izvoza, dok je slabljenje domaće tražnje dovelo do pada privatne potrošnje i investicija što je dovelo do pada uvoza roba u Bosnu i Hercegovinu. Pregled kretanja vanjskotrgovinskih indikatora u Bosni i Hercegovini u 2020. godini prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 13: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini u 2020. godini (stope rasta g/g)

Izvor: BHAS

Izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u 2020. godine iznosio je 10,5 milijardi KM što predstavlja nominalno smanjenje od skoro 1 milijardu KM odnosno 8,5% u odnosu na prethodnu godinu. Ovaj pad robnog izvoza posljedica je slabljenja izvozne tražnje koji je uzrokovan širenjem globalne pandemije Covid-19, kao i pada proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini. Naime, potrebno je imati u vidu da su neke od vodećih bh. izvoznih kompanija i tokom prethodne godine imale velike probleme u poslovanju koji su dodatno intenzivirani u 2020. godini eskalacijom pandemije Covid 19. Posmatrano po kvartalima registrirane stope rasta robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine u 2020. godini su iznosile K1:-5,2%, K2:-24,1%, K3:-7,3% i K4:3,9%. Na osnovu ovih pokazatelja može se zaključiti da je Bosna i Hercegovina nakon dugo vremena zabilježila povećanje robnog izvoza na kvartalnom nivou u K4 2020.

¹⁴ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za decembar 2020. godine-prethodni podaci“, 20.01.2021. godine.

godine. S druge strane, ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine posmatra na nivou perioda januar-decembar 2020. godine detaljnije po proizvodima, vidljivo je da su najznačajnija smanjenja istog koja su dovela do ukupnog pada izvoza roba registrirana u okviru izvoza: aluminijuma 54,4%, (-2,3 p.p), sirovog željeza i čelika 25,4% (-1,0 p.p), oružja i municije 23% (-0,4 p.p), obuće 15,3% (-1,0 p.p), koksa i naftnih derivata 39,2% (-0,9 p.p), hemijskih proizvoda 14,7% (-0,6 p.p), električne energije 13,5% (-0,7 p.p), te rezervnih dijelova za automobile oko 15,6% (-0,6 p.p) i dr. U 2020. godini Bosna i Hercegovina je unatoč pandemiji Covid 19 zabilježila povećanja izvoza određenih metalnih, prehrambenih proizvoda i tekstila što nije bilo dovoljno kako bi se spriječio pad ukupnog robnog izvoza na kraju godine. S druge strane, ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-decembar 2020. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe izvezeno na tržište zemalja EU u vrijednosti od 7,6 milijardi KM što predstavlja smanjenje od 8,3%. U istom vremenskom periodu izvoz roba u zemlje CEFTA-e iznosio je skoro 1,7 milijardi KM što predstavlja smanjenje od oko 11,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija smanjenja izvoza zabilježena prilikom izvoza u Italiju od 21,9% (-2,5 p.p), Srbiju 12,0% (-1,4 p.p), Austriju 7,7 (-0,7 p.p), Njemačku 2,7 (-0,4 p.p), Sloveniju 5,2% (-0,5 p.p) i Hrvatsku 2,6% (-0,3 p.p).

S druge strane, u 2020. godini pored pada proizvodnje i izvozne tražnje došlo je i do slabljenja domaće tražnje (potrošnja i investicije) u Bosni i Hercegovini što je rezultiralo i padom robnog uvoza. Naime, prema podacima BHAS-a za period januar-decembar 2020. godine uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu iznosio je oko 16,9 milijarde KM što predstavlja nominalno smanjenje od preko 2,6 milijardi KM odnosno 13,4% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, posmatrano po kvartalima registrirane stope robnog uvoza u Bosnu i Hercegovinu u 2020. godini u odnosu na isti period prethodne godine su iznosile : K1: -7,1%, K2: -27,8%, K3: -11,2% i K4: -6,3%. Posmatrano po proizvodima, najznačajnija smanjenja uvoza roba koja su dovela do smanjenja ukupnog uvoza registrirana su prilikom uvoza rafiniranih naftnih derivata 37,0% (-3,3 p.p), motornih vozila 30,6% (-1,9 p.p), električne energije 64,5% (-0,9 p.p), kamenog uglja 41,1% (-1,1 p.p) i sirovog aluminijuma 24,3% (-0,5 p.p), i dr. Ako se robni uvoz u Bosnu i Hercegovinu za period januar-decembar 2020. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima, vidljivo je da je najviše robe uvezeno iz zemalja EU u iznosu od oko 10,3 milijarde KM što predstavlja smanjenje od oko 14%, dok je uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio skoro 2,1 milijardu KM što predstavlja smanjenje od 11,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po zemljama koje su glavni trgovinski partneri Bosne i Hercegovine u periodu januar-decembar 2020. godine došlo je do smanjenja uvoza iz Hrvatske 24,6% (-2,6 p.p), Italije 16,5% (-2,0 p.p), Njemačke 11,2% (-1,3 p.p), SAD-a 40,1% (-1,4 p.p), Srbije 11,8% (-1,3 p.p), Rusije 20,4% (-0,5 p.p) i Kine 6,5% (-0,5 p.p).

Slabljenje izvozne tražnje koji se manifestovao padom robnog izvoza od 8,5% uz istovremeno smanjenje domaće tražnje kroz pad robnog uvoza od 13,4% rezultirali su smanjenjem robnog deficita za preko 1,6 milijardi KM odnosno 20,4% u odnosu na isti period prethodne godine. Smanjenje robnog deficita na implicitan način ukazuje da je u 2020. godini u Bosni i Hercegovini došlo do značajnog pada ekonomske aktivnosti (pad proizvodnje, potrošnje, investicija i vanjskotrgovinske razmjene). Iako je robni deficit u Bosni i Hercegovini smanjen za 1/5 u odnosu na prethodnu godinu vrijedi istaći da je ovo posljedica eksternog šoka odnosno cikličnih kretanja na domaćem i inostranim tržištima. Prilikom analize ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini treba naglasiti da je robni deficit u zemlji još uvijek veoma izražen i iznosi 6,4 milijarde KM, te odslikava slabu konkurentnsku pozicioniranost na međunarodnim tržištima. Ako se struktura robnog deficita u Bosni i Hercegovini u 2020. godini posmatra po proizvodima vidljivo je da najznačajnije kategorije predstavljaju rafinirani naftni derivati, motorna vozila, prehrambeni proizvodi i farmaceutski preparati. S druge strane, posmatrano

pojedinačno po zemljama Bosna i Hercegovina je najznačajniji robni deficit ostvarila prilikom robne razmjene sa Kinom 1,3 milijardu KM, Italijom 934 miliona KM, Srbijom oko 744 miliona KM, Turskom 582 miliona KM i Njemačkom 444 miliona KM. Niži nivo vanjskotrgovinske robne razmjene, a posebno pad robnog uvoza u 2020. godini rezultirali su djelimičnim poboljšanjem ukupne pokrivenosti uvoza izvozom u Bosni i Hercegovini za 3,3 p.p koja je na kraju posmatranog perioda iznosila oko 62,3%. Detaljniji prikaz vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini u 2020. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 11: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini u 2020.godini po HS klasifikaciji

Izvoz i uvoz dobava klasifikacijom prema	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				
	2019		2020		2020/2019 promjena %		2019		2020		2020/2019 promjena %		Pokrivenost
	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	
UKUPNO	11492	10515	-8,5	-8,5	19498	16886	-13,4	-13,4	-8006	-6371	-20,4	-20,4	62,3%
1 ZIVOTNE I PROIZVODI ŽIVOTINSKOG PRILIHANJE	190	166	11,0	0,1	587	528	-10,1	-0,30	-438	-362	-17,3	-0,94	31,4%
2 PORUČKA MASTI I ULJA	219	254	16,1	0,31	762	768	0,8	0,03	-543	-514	-5,4	-0,36	33,1%
3 ŽVOTINSKOG PRILIHANJE	124	108	-12,8	-0,14	185	148	-20,0	-0,19	-61	-40	-34,5	-0,26	73,0%
4 PRERADIVNE PRILIHANJE	307	328	6,9	0,18	1658	1605	-3,3	-0,28	-1351	-1275	-5,6	-0,95	20,5%
5 MINERALNOG PRILIHANJE	1070	870	-18,7	-1,74	2882	1747	-39,4	-5,82	-1812	-877	-51,6	-11,68	48,8%
6 INDUSTRIJE Ili PLASTIKNE MASE, GUMA I KAČUK	956	782	-16,5	-1,34	1752	1681	-4,1	-0,36	-816	-899	10,2	1,04	46,5%
7 GUMA I KAČUK	499	521	4,4	0,19	1311	1237	-5,6	-0,38	-812	-716	-11,8	-1,20	42,1%
8 KOŽA I KRZNO	143	91	-36,4	-0,45	377	285	-24,4	-0,47	-234	-194	-17,1	-0,50	31,9%
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	756	718	-5,0	-0,33	315	411	30,5	0,49	441	307	-30,4	-1,67	174,7%
10 ČELIČNA, PAPIR I KARTON I NJHOVI IZVODCI I IZVODCI	281	291	3,6	0,09	451	1124	149,2	3,45	-170	-833	390,0	8,28	25,9%
11 PROIZVODI OBUČA, SESIKI, KAFER I Slični proizvodi	636	600	-5,7	-0,31	1236	301	-75,6	-4,80	-600	299	-149,8	-11,25	199,3%
12 OBUČA, SESIKI, KAFER I Slični proizvodi	765	650	-15,0	-1,00	370	355	-4,1	-0,08	395	295	-25,3	-1,25	185,1%
13 KAMENA, GIPS, BISKI, PLEKMENTI I METALI I NJHOVI BAZNI METALI	144	118	-18,1	-0,23	397	35	-91,2	-1,86	-233	83	-132,8	-4,20	537,1%
14 METALI I NJHOVI BAZNI METALI	22	35	62,8	0,12	30	1997	6556,7	10,09	-9	-1862	22982,4	24,40	1,8%
15 PROIZVODI OD BAZNIH MASLINA, PAKARIL, MEHANIČKI I TRANSPORTNA	2100	1739	-17,2	-3,14	2152	2516	16,9	1,87	-52	-777	1394,2	9,06	69,1%
16 MEHANIČKI I TRANSPORTNA	1990	1582	-15,5	-0,77	2738	1088	-60,6	-8,56	-1168	494	-142,3	-20,76	145,4%
17 SREDSTVA I NJHOVI SAJLOVI, MJEKNA, MUŽIČKI I OKLJUBI I MUMUČA, NJHOVI DIJELOVI I	381	332	-12,9	-0,43	1468	317	-78,4	-5,90	-1087	15	-101,4	-13,76	104,7%
18 MUŽIČKI I OKLJUBI I MUMUČA, NJHOVI DIJELOVI I	35	32	-8,0	-0,02	285	11	-96,1	-1,41	-230	21	-108,4	-3,39	290,9%
19 MUŽIČKI I OKLJUBI I MUMUČA, NJHOVI DIJELOVI I	215	162	-23,9	-0,44	14	10	-28,6	-0,02	199	152	-23,5	-0,58	1620,0%
20 RAZNI PROIZVODI	1114	1127	1,2	0,11	494	436	-11,7	-0,30	620	691	11,5	-0,89	258,5%
21 UMJEKNA DABLA, KOLEKCIJSKI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%
98 NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: BHAS

U vrijeme pisanja mjesečne informacije bili su dostupni podaci o stranim direktnim ulaganjima za prvih devet mjeseci 2020.godine

5. Strane direktne investicije

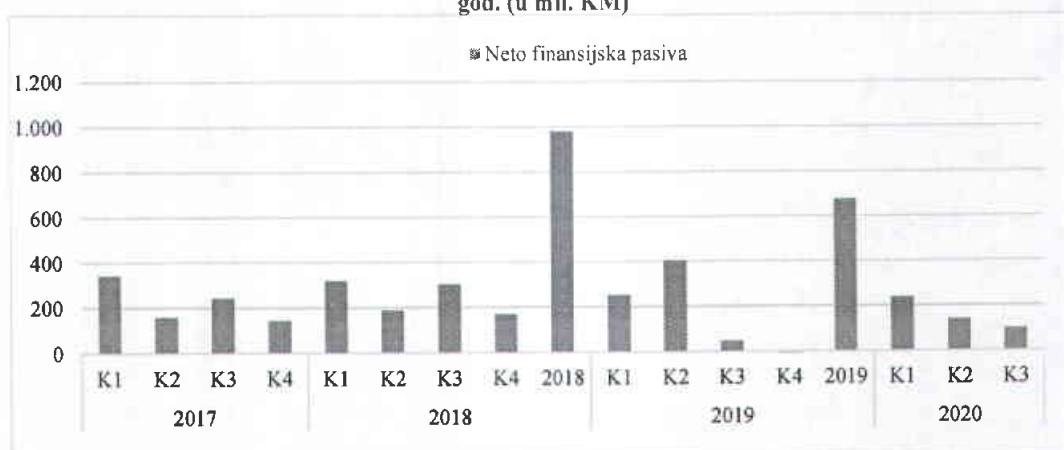
Ukupna strana ulaganja (prema revidiranim podacima Centralne banke Bosne i Hercegovine¹⁵) u prva tri kvartala 2020. godine su dostigla 475,5 mil. KM (neto finansijska pasiva) i manja su za 32,7% u odnosu na dostignutu vrijednost u istom periodu prošle godine. U ovom periodu 2020. godine ukupne reinvestirane zarade¹⁶ su dostigle 282,7 mil. KM, manje su za 23,7% g/g i u neto finansijskoj pasivi su učestvovala sa 59,5%.

Tabela 12: SDU po kvartalima u 2017., 2018., 2019. i 2020. godini

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2017	343.8	160.1	242.1	144.3	890.3
2018	319.2	187.6	303.9	170.0	980.8
2019	252.2	405.6	48.6	-29.9	676.6
2020	237.2	140.1	98.1		

Izvor: CBBiH

Grafikon 14: Strana direktna ulaganja u Bosni i Hercegovini po kvartalima u 2017, 2018, 2019 i 2020. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Kreditna agencija Moody's Investors Service je 21.08.2020. godine potvrdila već ranije ustanovljenu ocjenu „B3 stabilni izgledi” a i kreditna agencija Standard & Poor's 28.08.2020. godine je takođe potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B stabilni izgledi“.

¹⁵Copy of BPM6_for_users_Q1_2015_Q3_2020_detailed

¹⁶ Pokazuje odnos ulaganja u već postojeće kapacitete u odnosu prema ulaganjima u nove projekte.